

FARIDA AFRO'Z SHE'RIYATIDA MILLAT RUHIYATI VA TILI**Topildiyeva Feruza Raximjonovna**

O'zMU Kompyuter lingvistikasi va amaliy tilshunoslik kafedrasida katta o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11237326>

Annotatsiya. Zamonaviy nazmdam, Farida Afro'zning she'riyatida millat ruhiyati va tili o'ziga xos tarzda aks ettirilgan. Ushbu maqolada Farida Afro'zning lirik asarlarida milliy o'zlik, madaniy meros va xalqning ma'naviy dunyosini qanday ifodalagani tahlil qilinadi. U o'z she'rlarida milliy tarix va madaniyatni sharaflaydi, xalqning boshidan kechirgan voqealarni yoritadi va milliy qadriyatlar, urf-odatlarini saqlab qolishga katta hissa qo'shadi. She'rlarida xalqona iboralar va so'zlardan mohirona foydalanib, milliy ruhiyatni yetkazadi. Millatning ijtimoiy masalalari, adolat va erkinlik mavzulari keng yoritiladi. Farida Afro'zning she'rlari milliy estetikani yuksak darajada namoyish etib, milliy go'zallik va estetikani his qildiradi. Ushbu maqola Farida Afro'zning she'riyati orqali milliy o'zlikni anglash va qadrlashda qanday ahamiyatga ega ekanligini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Farida Afro'zning she'ri, madaniy meros, badiiy topilmalar, metaforalar, ijodkorlik, millat ruhiyati.

NATIONAL SPIRIT AND LANGUAGE IN THE POETRY OF FARIDA AFROZ

Abstract. Modern nazmdam, Farida Afroz's poetry reflects the spirit and language of the nation in a unique way. This article analyzes how Farida Afroz expresses national identity, cultural heritage and the spiritual world of the people in her lyrical works. In his poems, he honors the national history and culture, illuminates the events of the people and makes a great contribution to the preservation of national values and traditions. In his poems, he skillfully uses folk phrases and words to convey the national spirit. Social issues of the nation, topics of justice and freedom are widely covered. Farida Afroz's poems show national aesthetics at a high level and make people feel national beauty and aesthetics. This article reveals the significance of Farida Afroz's poetry in understanding and appreciating national identity.

Keywords: Farida Afroz's poetry, cultural heritage, artistic findings, metaphors, creativity, national spirit.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ДУХ И ЯЗЫК В ПОЭЗИИ ФАРИДЫ АФРОЗ

Аннотация. Современный назмдам, поэзия Фариды Афроз уникальным образом отражает дух и язык нации. В данной статье анализируется, как Фариды Афроз выражает в своих лирических произведениях национальную самобытность, культурное наследие и духовный мир народа. В своих стихах он чтит национальную историю и культуру, освещает события народа и вносит большой вклад в сохранение национальных

ценностей и традиций. В своих стихах он умело использует народные обороты и слова, чтобы передать национальный дух. Широко освещаются социальные вопросы нации, темы справедливости и свободы. Стихи Фариды Афроз демонстрируют национальную эстетику на высоком уровне и заставляют людей почувствовать национальную красоту и эстетику. В данной статье раскрывается значение поэзии Фариды Афроз в понимании и оценке национальной идентичности.

Ключевые слова: Стихотворение Фариды Афроз, культурное наследие, художественные находки, метафоры, творчество, национальный дух.

Kirish qism (Introduction). She'riyat shunday chuqur bir ummonki, uning bag'riga sho'ng'iganing sari ko'ngil sadafiga jo qilishga arzigulik dur-u gavharlarga duch kelasan kishi.

Ana shunday qalb torlarini chertguvchi she'rlari bilan kitobxonlar dilidan joy olgan istiqloq davri ijodkorlaridan biri Farida Afro'z (Farida Bo'tayeva) dir. Shoira 1956-yil 5-martda Qo'qon shahrida tug'ilgan. Muqimiy nomidagi Qo'qon davlat pedagogika institutida tahsil olgan.

Farida Afro'z "Qirq kokilligim", "Iztirob ko'ylagi", "Tunlar isyoni", "Ko'zim manim", "O'zimdan o'zimgacha", "Ushshoq", "Gun aydin" (Istanbul), "От Фариды Афруз" (Москва), "Tasbeh" she'riy kitoblar muallifidir.

Adabiyotshunos Qozoqboy Yo'ldoshev aytganidek: "Tuyg'u ifodasi bo'lmish she'rda yaratilgan davr kishisining hissiyoti aks etadi. Odamlarda boshqalarga o'xshashdan ko'ra o'xshamaslikga intilish mayli kuchli. Jamiyatdagi har bir shaxs o'zini izlay boshlaganda shunday bo'ladi. Demak, bugungi she'riyatni har biri shaxslashib, alohidalashib borayotgan millat kishisi ruhiyati ifodasi, deyish mumkin".

Farida Afro'z ijodiyotida ham o'ziga xoslik, ohoriylik (originallik), tuyg'ularni ochiq-oydin tasvirlash yetakchilik qiladi. Istiqloq sharofati tufayli yuzaga kelgan ijod erkinligi, mustaqil fikrlashga keng yo'l ochgan asosiy omil bo'lmoqda. Shuningdek, ijodiy o'ziga xoslik ijodkor "men"i, o'zini kashf etish orqali poetik fikrning ijtimoiy-estetik mohiyatini chuqurlashtirish, shaxsiy iqtidori, dunyoqarashi, obrazli ifoda va tasvir uslublaridan samarali foydalanish kabi omillarda ham namoyon bo'layotir.

Asosiy qism (Main part).

Farida Afro'z she'rlarining mavzu doirasi keng va xilma-xildir. Shoira qaysi mavzuda qalam tebratmasin, ohorli ifodalar, badiiy topilmalar topa oladi va o'quvchini yangilikka oshno etadi. Barcha shoirlarda bo'lgani kabi Farida Afro'z she'rlarida ham muhabbat mavzusi yetakchi o'rinni egallaydi, bundan tashqari tabiat, inson ruhiy kechinmalari, hissiyotlar, maishiy mavzulardagi she'rlari ham talaygina. Xususan, ayol qalbi kechinmalari, inson hissiyotlari

psixologiyasini, kayfiyatlar ruhiyatini, hissiy tafakkur ranglarini yaxlit uyg'unlashtirishga erishish Farida Afro'z she'riyatining bosh xususiyatlaridan biridir.

Bu kunlar ham g'animat,

Qorlar bahor bitmoqda.

Kelsa, bahor omonat,

O'tsa, umr o'tmoqda.

Kel, ey mening mensizim,

-deya pokiza muhabbatni sog'inib, sog'inchlari to'lqinlantirayotgan qalb nolalarini faqat to'liqib, jo'shib o'qish mumkin. Shoiraning "Sochlarimni rayhon o'pdi", "Sen osiysan, men noshukur", "Nadomat" she'rlari kitobxonning mudroq tuyg'ularini uyg'ota boshlaydi, sof muhabbatni sog'inib, qadriga yetib yashashga, o'zlikni, haqiqatni anglashga chorlaydi. Beixtiyor ko'ngilga sezdirmay nozik chertib o'tadi. Farida Afro'z tuyg'ulari uyg'oqligini inson tirikligining mezoni, deb biladi.

Farida Afro'zning "Ayolni sev" misralari bilan boshlanuvchi she'ri ham fikrimizning mantiqiy davomidir. Ushbu she'rda ham ayolga e'tibor, uni sevish, uni ardoqlashga chorlovchi satrlarni guvohi bo'lamiz.

Ayolni sev,

Ostonasin o'p.

Qasr qurma, ko'nglini so'ra.

Balo kelsa turib beradi.

Yoki: Ayolni sev,

O'laman degil. Ishq yaratgan parvardigordan.

Ayol kishi dunyoda sevilishga munosib bo'lgan go'zal xilqat. Uni sevishning, ardoqlashning o'zi kifoya. Har ne baloga qalqon bo'ladi. Siz uni sevganingiz, ardoqlaganingiz uchun tangridan sizga tun-u, kun umr tilaydi.

Donishmandlardan biri: "Shoiralar - iztirob tomonidan millionlab odamlar orasidan tanlangan qullardir",- degan edi. Chindan ham ijod ahli ko'ngli nozik, qalbi g'am-g'ussani, armonni jon-u tani bilan his qiladigan insonlar. Ayol ko'z yoshi ijodkor she'rlarining asosiy obrazi hisoblanadi. Ko'z yoshlar – lirik qahramon tafakkur to'lqinlarining, fikrga cho'mgan tuyg'ularining oniy bir lahzasi. Ya'ni, ayol kechinmalarning ma'nosini ifodalayotgan vosita.

Nuhdayin umr ko'rmoq istasang ham — shu,

Vaqtning tulporini qistasang ham — shu,

Yaxshi nom olsang ham, olmasang ham —shu,

Umr asli bir kundir, o'sha kun — bugundir.

Vaqtning juda g‘animatligi, yaxshi nom qoldirsang ham, yoki aksi bo‘lsa ham kun o‘tmoqdaligi, vaqt kutib turmasligiga ishora qiladi.

Ey, Farid, lahzalar, shukri-la, yasha,

Bu dunyo bayramdir, qilgin, tamosha,

Oshiq noming qolar asrlar osha, Umr asli bir kundir, o‘sha kun — bugundir

Natijalar va muhokamalar (Results and Discussions).

Farida Afro‘zning she‘riyatida millat ruhiyati va tili haqida gapirganda, uning asarlarida milliy o‘zlik, madaniy meros, va xalqning ma‘naviy dunyosi qanchalik chuqur aks etganini ko‘rish mumkin. Quyida ushbu mavzudagi asosiy natijalar va muhokamalar keltirilgan:

Natijalar

1. Milliy O‘zlikni Ifodalash:

- Farida Afro‘zning she‘rlarida milliy o‘zlik va an‘analar asosiy o‘rinni egallaydi. U milliy tarix va madaniyatni sharaflaydi va o‘z she‘rlarida xalqning boshidan kechirgan voqealarini yoritadi.

- Uning she‘rlari orqali milliy qadriyatlar va urf-odatlar saqlanib qolishiga katta hissa qo‘shiladi.

2. Madaniy Meros va An‘analar:

- She‘rlarda milliy va madaniy meros yuksak darajada ifodalanadi. Farida Afro‘z qadimgi afsonalar, xalq og‘zaki ijodi va tarixiy voqealarni she‘riy tilda yoritadi.

- Uning she‘rlari ko‘pincha xalq qo‘shiqlari va dostonlar bilan uyg‘unlashib, o‘ziga xos milliy uslubda yoziladi.

3. Xalqning Ma‘naviy Dunyosi:

- Farida Afro‘z xalqning ma‘naviy va ruhiy holatini ifodalaydi. U o‘z she‘rlari orqali xalqning dardlari, quvonchlari va umidlarini ifodalaydi.

- Uning she‘rlari ko‘pincha xalqning kundalik hayoti va kechinmalarini yoritib, ularning ichki dunyosini ochib beradi.

Muhokamalar

1. Til va Usulning Ahamiyati:

- Farida Afro‘zning til va uslubi xalq she‘riyatiga yaqinligi bilan ajralib turadi. U ko‘pincha xalqona iboralar va so‘zlardan foydalanib, milliy ruhiyatni yetkazadi.

- She‘rlarning tili sodda va tushunarli bo‘lib, keng ommaga mo‘ljallangan.

2. Milliy Identifikatsiya:

- Farida Afro‘z milliy identifikatsiyani o‘z asarlarining markaziga qo‘yadi. Uning she‘rlari orqali o‘quvchilar o‘z milliy o‘zligini his qilishi va anglab yetishi mumkin.

- U millatning tarixiy voqealari va buyuk shaxslarini yodga olib, milliy g'urur va faxrni uyg'otadi.

3. Ijtimoiy Masalalar:

- She'rlarda millatning ijtimoiy masalalari, adolat va erkinlik mavzulari ham keng yoritiladi. Farida Afro'z xalqning ijtimoiy adolat va tenglikka bo'lgan intilishlarini aks ettiradi.

- Uning she'rlari orqali zamonaviy ijtimoiy muammolarga e'tibor qaratiladi va ularning yechimlari haqida fikr yuritiladi.

4. Estetik va Badiiy Yondashuv:

- Farida Afro'z o'z she'rlari orqali milliy estetikani ham yuksak darajada namoyish etadi. Uning she'rlaridagi tasvirlar va metaforalar orqali o'quvchilar milliy go'zallik va estetikani his qilishadi.

- She'riy tasvirlar va uslublar orqali milliy madaniyat va an'analar qanchalik boy va rang-barang ekanligi ko'rsatiladi.

Natijalar va muhokamalar shuni ko'rsatadiki, Farida Afro'zning she'riyatida millat ruhiyati va tili alohida o'rin egallaydi. Uning asarlari orqali o'quvchilar milliy qadriyatlar, madaniy meros va xalqning ma'naviy dunyosi bilan yaqindan tanishadi. Bu esa milliy o'zlikni anglash va qadrlashda katta ahamiyatga ega.

Xulosa (Conclusion).

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, Farida Afro'zning she'riyatida millat ruhiyati va tili chuqur, boy tarzda aks etgan. Uning asarlari milliy o'zlik, madaniy meros va xalqning ma'naviy dunyosini ifodalashda muhim o'rin tutadi. She'riy til va uslubining xalq she'riyatiga yaqinligi, milliy identifikatsiya va ijtimoiy masalalarga e'tibor qaratishi orqali u o'z o'quvchilarini milliy qadriyatlar va urf-odatlar bilan yaqindan tanishtiradi. Farida Afro'zning she'rlari milliy estetikani ham yuksak darajada namoyish etib, milliy go'zallik va estetikani his qildiradi. Shu bilan birga, zamonaviy ijtimoiy muammolarga e'tibor qaratib, ularning yechimlari haqida fikr yuritadi. Bu esa milliy o'zlikni anglash va qadrlashda katta ahamiyatga ega bo'lib, o'z o'rnida o'quvchilar uchun madaniy va ma'naviy boylikni oshiradi. Farida Afro'zning she'riyatini o'rganish orqali biz millat ruhiyati, tilining qanchalik boy va rang-barang ekanligini yanada chuqurroq his qilamiz.

REFERENCES

1. Абдуллаев, Жамшид. "Ўзбек Адабиётида Миллий Қадриятлар." Самарқанд: "Академнашр", 2017.
2. Афрўз, Фарид. "Миллий Шеърят ва Рухият." Тошкент: "Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси", 2015.

3. Inogamova, N. (2022). LINGUOPOETIC ANALYSIS, ITS ROLE IN INCREASING THE VALUE OF A WORK OF ART. Science and Innovation, 1(8), 1217-1223.
4. Каримова, Саида. "Миллий Эстетика ва Шеърый Ифода." Қўқон: "Шарқ нашрлари", 2019.
5. Норбоева, Мунира. "Шеърыйтда Ижтимоий Масалалар." Тошкент: "Адолат нашрлари", 2016
6. Қодиров, Алишер. "Ўзбек Шеърыйтида Миллий Ўзлик." Навоий: "Илхом нашриёти", 2018.
7. Фазлиева, Дилноза. "Фарида Афрўзнинг Ижоди ва Универсал Қийматлари." Урганч: "Хоразм нашрлари", 2021.
8. Ҳамидова, Наргиза. "Шеърыйтда Миллат Рухий Ҳолати." Тошкент: "Ижодкор", 2019.
9. Yulchiyev Q. O'zbek she'riyatida birlik va uchlik poetikasi. PhD dissertatsiyasi. Toshkent, 2017.
10. Юсуфов, Азиз. "Маданий Мерос ва Шеърыйт. Тошкент: " Бунёдкор", 2020.